

GudenaaPartnerskaber

OplevGudenaa

Januar 2013

OplevGudenaa

Til glæde for alle, der har lyst til at færdes på eller ved Gudenåen, vil OplevGudenaa udvikle tilgængeligheden og formidlingen – på en moderne og effektiv måde. Som Danmarks længste å rummer Gudenåen en mangfoldighed af oplevelser og natur-kultur-historier, og vi vil i projektet lave publikumsvenlig å-formidling i udstillinger, i landskabet, på nettet og på mobilen. Nye rum for oplevelse og læring er målet. Nordea-fonden støtter aktiviteter, der fremmer gode liv inden for sundhed, motion, natur og kultur. Med en uddeling på 5,3 mio. kroner har Nordea-fonden banet vejen for OplevGudenaa. Naturstyrelsen Søhøjlandet er ejer af OplevGudenaa, og projektet gennemføres i nært samarbejde med AQUA Akvarium og Dyrepark og VisitGudenaa. Projektet er tænkt som første fase i et endnu mere omfattende Gudenåprojekt.

Styregruppen for OplevGudenaa har det overordnede ansvar for styringen af projektet i samråd med projektejeren. I styregruppen sidder skovrider Niels Juhl Bundgård Jensen, Naturstyrelsen Søhøjlandet (formand), Hans Okholm, Gudenåkomitéen, Knud Bundgaard, AQUA Akvarium og Dyrepark, Frans Bach, Nordea-fonden og Anne-Mette Knattrup, VisitGudenaa.

Følgegruppen fungerer som et rådgivende og inspirerende udvalg for projektet. I følgegruppen sidder repræsentanter for Randers, Viborg, Favrskov, Silkeborg, Skanderborg, Horsens, Hedensted og Vejle Kommuner, Region Midtjylland, Naturstyrelsen Århus, VisitGudenaa, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Danmarks Sportsfiskerforbund, Dansk landbrug, LAGerne langs åen, museerne langs åen, Danmarks Miljøundersøgelser, DTU Aqua, Randers Regnskov, Energimuseet, Himmelbjerget, Nordeas afdelinger/filialer langs åen, Aalborg Universitet/ Oplevelsesøkonomi samt Alexandra instituttet.

Projektgruppen varetager den daglige styring og drift af projektet. Projektleder er Knud Erik Hesselbjerg, Naturstyrelsen og i projektgruppen sidder desuden direktør Knud Bundgaard og naturvejleder Lars Nygaard fra AQUA Akvarium og Dyrepark samt turistchef Marianne Purup på vegne af VisitGudenaa. Landskabsarkitekt Bendt Nielsen er projektkonsulent. Kontakt: Projektleder Knud Erik Hesselbjerg, knehe@nst.dk, 40 28 05 63.

Forsidebillede: Det er herligt, når produktet fra et grønt partnerskab bruges, som det er tænkt – til aktivt friluftsliv. Fra partnerskabet om indretningen af Møgelhøj ved Ejer Bavnehøj.

Værdifulde grønne partnerskaber

Når partnerskabsprojekter er værdifulde, bygger de på tillid og begejstring blandt partnerne for at nå det fælles mål:

- Start småt, tænk stort, ryk hurtigt!
- Loyalitet, kompromisser og konsensus
- Den stærkeste skal være den mest retfærdige
- Vilje, begejstring og fest

Det indebærer f.eks. også, at en del af aktiviteterne kan foregå uden for alm. arbejdstid.

Alken Borger- og Aktivitetsforening etablerede en lørdag bl.a. borde/bænke-sæt med riste til engangsgrills ved Vædebro.

Indholdsfortegnelse

Kolofon	2
Værdifulde grønne partnerskaber	2
Forord	3
Lokale grønne partnerskaber	4
Hvad er et lokalt grønt partnerskab?	4
GudenaaPartnerskaber	4
Erfaringer med lokale grønne partnerskaber fra Skanderborg Kommune	5
Fællesskab og fælles ejerskab	5
Grillhytter ved Kallehave og I Siim Skov	5
Grønt partnerskab ved Emborg Bro	6
Indflydelse, ligeværdighed og åbenhed indadtil	7
Loyalitet udadtil	7
Vædebro ved Mossø	8
Professionalisme i proces og projektbeskrivelse	9
Forslag til procesplan	9
Myndighedsbehandling	10
Værdi af erfaring og viden om proces og produkt/indhold	10
Håndtering af og værdien af den frivillige indsats	11
StoRYturen – www.storyturen.dk	12
Finansieringsmuligheder og drift	13
Afrapportering	14
Grønne partnerskaber er en fest	14
Inddragelse af børn og unge	15
Hvorfor kan lokalpolitikere også godt lide formen	16
Hvad duer ikke som et lokalt grønt partnerskab	16
Himmelbjerggruten – sti nord om søerne mellem Ry og Silkeborg	18
Oversigt over udførte og/eller finansierede grønne partnerskaber i Skanderborg Kommune	19

Forord

Denne beskrivelse af lokale grønne partnerskaber er udgivet af OplevGudenaa med det formål at inspirere partnere til at indgå i grønne GudenaaPartnerskaber. Materialet er imidlertid meget generelt, og kan også anvendes af andre i forbindelse med etableringen af grønne partnerskaber.

At arbejde i partnerskaber kan også betragtes som en arbejdsmetode, som ikke nødvendigvis skal udvikle et lokalt grønt partnerskab, men partnerskaber i almindelighed.

Målgruppen for beskrivelsen er meget bred:

- Nuværende og fremtidige deltagere i GudeaaPartnerskaber
- Deltagere i lokale grønne partnerskaber
- Deltagere i andre partnerskaber
- Myndigheder, institutioner og foreninger, der ønsker at fremme brugen af partnerskaber

Beskrivelsen er ikke en vejledning om, hvad man skal gøre, men et idékatalog og en erfaringsopsamling om, hvordan man *kan* gøre.

Eksempler på partnerskaber er bragt i grønne tekstbokse – andre væsentlige emner er anbragt i gule tekstbokse.

Mønstring og morgenkaffe inden frivillige fra Alling Beboerforening gør klar til at rydde krat – belønningen bliver den længe savnede cykel- og vandresti til Ry – fra partnerskabet om Himmelbjerggruten.

Lokale grønne partnerskaber

Kommunernes Landsforening, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening og Miljøministeriet har indgået en aftale om lokale grønne partnerskaber.

Hensigten med aftalen er at støtte projekter, som bidrager til at skabe lokalt ansvar for naturen, og hvor borgerne involveres, så de får mest mulig glæde af naturen og dens mange muligheder for oplevelser.

I perioden 2010 – 2015 afsættes årligt en pulje på 5 mio. kr. til lokale grønne partnerskaber, med det formål at støtte lokalt forankrede frivillige friluft- og naturprojekter.

Hvad er et lokalt grønt partnerskab?

Lokale grønne partnerskaber er en bestemt måde at arbejde sammen på, når en fælles opgave skal løses. Det specielle ved grønne partnerskaber er, at projekterne bygger på et ligeværdigt samarbejde, hvor organisationers og foreningers frivillige og gratis arbejdstimer indgår som et væsentligt aspekt.

For at være partner i et partnerskab skal man bidrage til projektet. Det kan være i form af penge eller lønnet arbejdskraft (f.eks. medarbejder fra en kommune), hvor værdien af arbejdstiden omsættes til kroner. Bidrag til projektet kan også være i form af arealer, bygninger, materialer og faciliteter – eller det kan være frivillig ulønnet arbejdskraft fra medlemmer af foreninger mm.

Lokale foreninger, organisationer, borgergrupper, lodsejere, institutioner, virksomheder, kommuner mv. kan gå sammen om et fælles projekt.

Gudenaapartnerskaber

Projektet OplevGudena skal udvikle modeller og koncepter for formidling, faciliteter, tilgængelighed og oplevelser langs Gudenaen. Projektet har ikke midler til realisering af idéer langs hele åen, men vil gerne understøtte andres initiativer langs åen i et åbent samarbejde om udvikling af formidling, faciliteter, tilgængelighed og oplevelser langs Gudenaen.

Det kan være svært at komme fra idé til resultat. Derfor kan man via GudenaPartnerskaber søge bidrag i størrelsesordenen 20.000-30.000 kr. ekskl. moms til idé-udvikling og udarbejdelse af en projektbeskrivelse til ansøgninger og myndighedsbehandling.

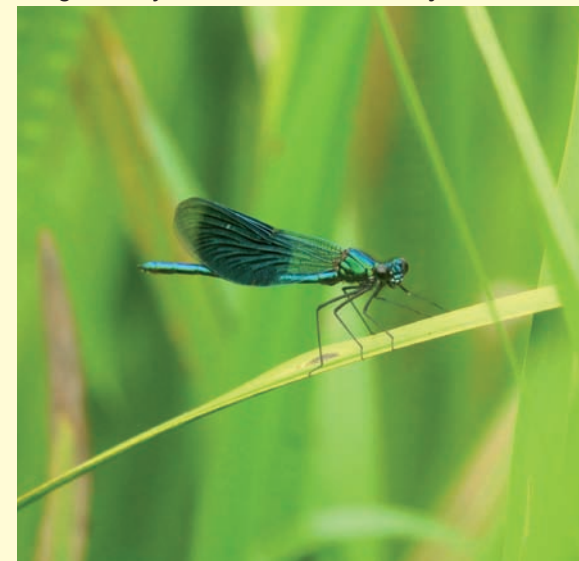
- Projektet skal falde indenfor OplevGudenaas overordnede målsætning og understøtte projektets formidlingskoncept.
- Projektet skal have forbindelse til Gudenaens hovedløb fra kilde til fjord.
- Projektet skal have et indhold og en form i overensstemmelse med konceptet om lokale grønne partnerskaber. Lokale Grønne Partnerskaber bygger bl.a. på lokal enighed om projektets indhold og ejerskab til gennemførelse og fremtidig drift.
- Der skal skabes sammenhæng med det overordnede formidlingskoncept og de øvrige projekter langs Gudenaen.

Har man en god idé, rettes henvendelse til OplevGudenaas projektleder Knud Erik Hesselbjerg, Naturstyrelsen Søhøjlandet, tlf. 40 28 05 63 eller mail knehe@nst.dk.

Eksempler på GudenaPartnerskaber pr. januar 2013:

- Himmelbjerggruten – i udførelsesfasen
- Stier og formidling sydvest for Mossø – godkendt og igang
- Naturoplevelser og aktiviteter på Odden i Silkeborg – godkendt og i gang
- Trækstien ved Vejerslev Skov – godkendt og i gang
- Formidling omkring Mossø – godkendt og i gang
- Handicapvenlige lystfiskeplatforme – godkendt
- Uldum Kær – godkendt
- Gjærn Bakker – under godkendelse

Pragtvandnymfe, Trækstien ved Vejerslev Skov

Erfaringer med lokale grønne partnerskaber fra Skanderborg Kommune

Skanderborg Kommune er en af de mange kommuner, der har taget ideen om lokale grønne partnerskaber til sig. Det har ført til en lang række erfaringer med arbejdsmetoden, som denne beskrivelse især bygger på.

I projektet OplevGudenaa har vi – med udgangspunkt i bl.a. erfaringerne fra Skanderborg Kommune – besluttet, at udvikle projekter langs Gudenåen som lokale grønne GudenaaPartnerskaber.

Fællesskab og fælles ejerskab

Erfaringerne har vist, at det kan lade sig gøre at etablere fællesskaber og fælles ejerskab til konkrete idéer, modning af idéerne og udførelse af idéerne. Det kræver blot, at alle deltagere i partnerskaberne går til opgaven med respekt for hinanden og er lyttende over for andres idéer og tanker.

Endvidere vil det være fordelagtigt, at en uvildig tovholder kan servicere partnerskabet med dagsordener og referater, og at tovholderen kan omsætte og præsentere partnerskabets idéer til konkrete projektforslag med tilhørende realistisk budget.

Et partnerskab vil normalt ikke selv være i stand til at udføre skitserings- og projekteringsarbejde. Og hvis det var tilfældet, ville den pågældende partner hurtigt komme i et dilemma omkring uvildigheden. Det vil igen kunne skabe en skævhed i forhold til fællesskabet og det fælles ejerskab.

Tovholderen kan f.eks. være en konsulent udefra, en kommunalt ansat medarbejder eller lign., men vedkommende bør ikke også være partner.

Grillhytter ved Kallehave og i Siim Skov

De to grillhytter ved Kallehave og i Siim Skov er begge organiseret som lokale grønne partnerskaber, og begge hytter har opnået tilskud fra Naturstyrelsens pulje til grønne partnerskaber og fra Friluftsrådet tips- og lottomidler foruden tilskud fra partnerne selv.

Oprindeligt var der tale om 2 forskellige partnerskaber, der blev iværksat på forskellige tidspunkter, men da hytten ved Kallehave måtte gennem en klagesag fra naboer, indhentede processerne hinanden, og det blev oplagt at lade de to hytter etablere i fællesskab. Derved blev det også muligt at holde etableringsomkostningerne på et absolut minimum qua fælles bestilling hos leverandøren.

I processen med tilbudsindhentning blev der indhentet tilbud fra 3 potentielle leverandører.

Kallehave

Siim Skov

Det viste sig, at etableringsomkostningerne var større end oprindeligt antaget på ansøgnings-tidspunkterne til Naturstyrelsen og Friluftsrådet. De ekstra midler blev fremskaffet via forhandling med de øvrige partnere.

Personalet og forældrekredsen omkring Mølleskolens SFO varetager den daglige drift med vedligeholdelsen af grillhytten ved Kallehave.

Personalet og forældrekredsen omkring daginstitutionen Børnehuset Kildebjerg og Grundejerforeningen Kildebjerg Beboelse Vest varetager den daglige drift med vedligeholdelsen af grillhytten i Siim Skov.

Begge hytter blev festligt indviet på Skovens Dag den 9. maj 2010.

Grønt partnerskab ved Emborg Bro

Partnere:

- Skanderborg Kommune
- Naturstyrelsen Søhøjlandet
- Danmarks Naturfredningsforening
- VisitSkanderborg / Oplev Søhøjlandet
- Friluftsrådets Søhøjlandskreds
- Borgerforeningen i Gl. Rye
- Gl. Rye Bådlaug
- Folkeoplysningsudvalget i Skanderborg Kommune

Arbejderne under partnerskabet blev igangsat primo 2010 og afsluttet i oktober 2010.

Naturstyrelsen Søhøjlandet fungerede som konsulent på opførelsen af madpakkehus, leverandør af materialer til faciliteter samt support til de frivillige kræfter.

Aktivitetsdag

Skanderborg Kommune var entreprenør på rydning af uønsket bevoksning, stier med handicapvenlig belægning, etablering af P-plads, opsætning af færdselstavler m.v.

Boye Broer fik tildelt entreprisen med etablering af handicapvenligt bolværk og gangbroer ved Gudenåen. Oplev Søhøjlandet blev ansat som ekstern konsulent på bl.a. fremstilling af formidling.

Projektbeskrivelsen blev i juli 2010 suppleret med en skitse til forbedring af anlægget, så der også kunne arbejdes med tilgængelighed for handicappede og gangbesværede efter råd fra firmaet Handiplan+, der rådgiver om tilgængelighed. Skitsen blev forelagt myndighederne, og i oktober 2010 forelå der en tilladelse fra fredningsnævnet.

Der blev afholdt aktivitetsdag i juni 2010, hvor en større gruppe frivillige fra Gl. Rye Bådlaug og Borgerforeningen i Gl. Rye etablerede kanobukke,

Aktivitetsdag

Indvielse

skab til opbevaring af grej, nedgravede borde/bænkesæt, grills m.v.

Borgerforeningen i Gl. Rye og Gl. Rye Bådlaug holdt en meget festlig og velbesøgt indvielse i september 2010. Endelig blev projektet sluttet af med en samling af de aktive og udførende parter på initiativ af VisitSkanderborg i oktober 2010.

Afslutning, handicapvenligt havneanlæg

Indflydelse, ligeværdighed og åbenhed indadtil

Ingen idéer og tanker bør være uprøvede i et lokalt grønt partnerskab. Alle partnere skal føle sig velkomne og mødes med respekt uanset, om man er vant til at samarbejde med andre eller ej.

Der skal være en åbenhed indadtil i partnerskabet, som skal kunne bære, at ikke alle ønsker kan indfries, men at man heller ikke taber ansigt. At udvikle på et grønt partnerskab indebærer, at man kan indgå kompromisser.

Sammenholdet i partnerskabsprojekter kan være skrøbeligt – f.eks. hvis en enkelt partner ikke respekterer ligeværdighedsbegrebet, men viser modvilje mod andres idéer. Eller hvis en enkelt partner uden om partnerskabet udfører supplerende opgaver eller bruger ”egne” økonomiske bidrag til at styre projektet i en betemt retning.

Partnerskabsmøde on location – hos Ry Sejlklub, partnerskabet om Knudhule Strand.

Partnerskabet skal opnå konsensus om et projektforslag – det vil sige, at ikke alle partnerskabets deltagere får alle deres idéer gennemført. Det er derfor også vigtigt som indgang til arbejdet, at man er enige om, at det er et vilkår for et frugtbart samarbejde, at kompromisser skal indgås.

Loyalitet udadtil

Loyalitet udadtil er en meget vigtig del af arbejdsmetoden – især hvis man drøfter idéer, som involverer lodsejere, der endnu ikke er repræsenteret i partnerskabet, eller hvis man endnu ikke har sikret økonomien til projektets udførelse.

Mange idéer kan bremses, inden de er modnet, hvis en partner f.eks. går ud og utilsigtet skaber mistillid hos lodsejere eller investorer. Partnere, der i det daglige er vant til at arbejde i et politisk klima – f.eks. som interessevaretagere overfor myndigheder og lignende – kan have mange dagsordener, som pludselig kan tage over i forhold til partnerskabets konkrete opgave.

Det er derfor vigtigt, at loyalitet udadtil er en del af det grundlag, som aftales i partnerskabet fra begyndelsen. Når alle partnere har lovet at respektere dette simple vilkår, kan man mødes i en ligeværdig og åben drøftelse af, hvilke idéer der skal medtages i den endelige projektbeskrivelse.

I praksis aftales det i partnerskabet fra begyndelsen, at henvendelser fra pressen om partnerskabet henvises til tovholderen eller den af partnerne, som nu engang måtte besidde den nødvendige erfaring med pressehåndtering. Den uvildige tovholder kan ofte meget bedre begå balancerne om ligeværdighed i projektets formidling på vegne af alle partnerne i partnerskabet.

Fortrolighed i forhold til økonomien og processen med at sikre økonomien er ligeledes vigtig.

Der kendes eksempler på, at bidragydere f.eks. ønsker at være anonyme. Og der findes mange eksempler på, at den endelige finansiering af et projekt ser meget anderledes ud, end oprindeligt antaget. Lokale grønne partnerskaber finansieres ofte af mange forskellige kilder og kan bestå af en blanding af midler fra offentlige myndigheder, offentlige puljer og private fonde og private puljer.

Det er meget sjældent muligt at afklare økonomien på forhånd, men det er sikkert, at de forskellige finansielle kilder stiller forskellige krav til f.eks. projektets formidling og egen synlighed. Enkelte fonde stiller også krav om at være største bidragyder eller stiller krav om at bidrage med helt specifikke dele af et projekt i henhold til fondens fundats – f.eks. handicaptilgængelighed eller materialetilskud etc.

Selvom summen af de bevilgede beløb svarer til projektets samlede omkostninger, kan specifikke vilkår betyde, at projektet alligevel ikke er fuldt finansieret, og det er også en grund til, at fortrolighed udadtil om økonomien er vigtig.

Fortroligheden ophæves i princippet først, når alle vilkår for projektets etablering er afklaret – d.v.s. når aftaler med lodsejere foreligger, når økonomien og tilladelser er på plads, og når det er muligt at se en balance i formidling af projektet til omgivelserne.

Erfaringen har vist, at det kan være en stor udfordring at udvise fortrolighed udadtil – især hvis man for sit bagland er vant til at håndtere f.eks. pressen. Men i partnerskaber må man i fællesskabets interesse acceptere, at ikke alle kan få tildelt opgaven med at kommunikere projektet udadtil.

Vædebro ved Mossø

I februar 2009 blev der nedsat et grønt partnerskab om indretning af Miljøministeriets ejendom Vædebrovej 53. Deltagerne i partnerskabet var:

- Alken Borger- og Aktivitetsforening
- Skanderborg Museum
- Friluftsrådets Søhøjlandskreds
- Danmarks Naturfredningsforening
- Nabolodsejer og pumpelag
- VisitSkanderborg og Oplev Søhøjlandet
- Naturstyrelsen Søhøjlandet
- Skanderborg Kommune

Formålet med partnerskabet var at indrette ejendommen Vædebro med faciliteter for friluftslivet samt skabe tilgængelighed for bevægelses-hæmmede.

Fra arbejdsdagen, 5. juni 2010

Naturstyrelsen havde i juni 2006 erhvervet ejendommen via en forkøbsret. Skanderborg Kommune og Naturstyrelsen, Søhøjlandet, gennemførte efter myndighedsgodkendelser en oprydning og overordnet indretning af ejendommen med nedrivning af overflødige bygninger, etablering af handikaptoilet og P-plads. Ejendommen kunne således festligt indvies som offentligt opholdsområde under betegnelsen Vædebro i september 2008.

Allerede i juni 2008 var der indledt en dialog med Alken Borger- og Aktivitetsforening (ABAF), som gerne ville deltage i et grønt partnerskab. Partnerskab blev derfor sammensat med Skanderborg Kommune som økonomisk ansvarlig partner.

Der blev indledningsvist via konsulent fremstillet en "Beskrivelse – et grønt partnerskab om indretning af Vædebro" fra februar 2009, og på grundlag heraf blev der bevilget midler fra Naturstyrelsen, Friluftsrådet og Bevica-fonden.

Arbejderne under partnerskabet blev igangsat 5. juni 2010 med en meget succesfuld arbejdsdag. En nabolodsejer havde i forvejen indsamlet og leveret marksten til bålpladser. Naturstyrelsen stod for vejledningen af de frivillige og leverandør af materialer til faciliteter. Skanderborg Kommune etablerede bl.a. en flagstang, og der kunne for første gang hejses en vimpel – og et år efter det Blå Flag – over Vædebros nye opholdsareal og ministrand.

I juli 2010 ansøgte partnerskabet Fredningsnævnet om tilladelse til at lave en baderampe et stykke ud i Mossø. Samtidig gik arbejdet med at lave formidling på stedet i gang med bistand fra bl.a. Skanderborg Museum.

Fra arbejdsdagen

Skanderborg Kommune gennemførte den 29. august 2010 et kulturarrangementer på Vædebro som en fabulering over Vædebros ældre kulturhistorie. Derfor valgte partnerskabet samme dag til indvielse af informationsudstillingen i staldbygningen.

Tilladelse til etablering af handikaprampe i Mossø blev meddelt fra Fredningsnævnet den 4. november 2010 og Boye Broer sørgede for, at rampen stod færdig umiddelbart op til sommerferien 2011.

Det grønne partnerskabs aktiviteter blev afsluttet med en picnic via VisitSkanderborg for de involverede partnere og gæster den 2. august 2011.

Professionalisme i proces og projektbeskrivelse

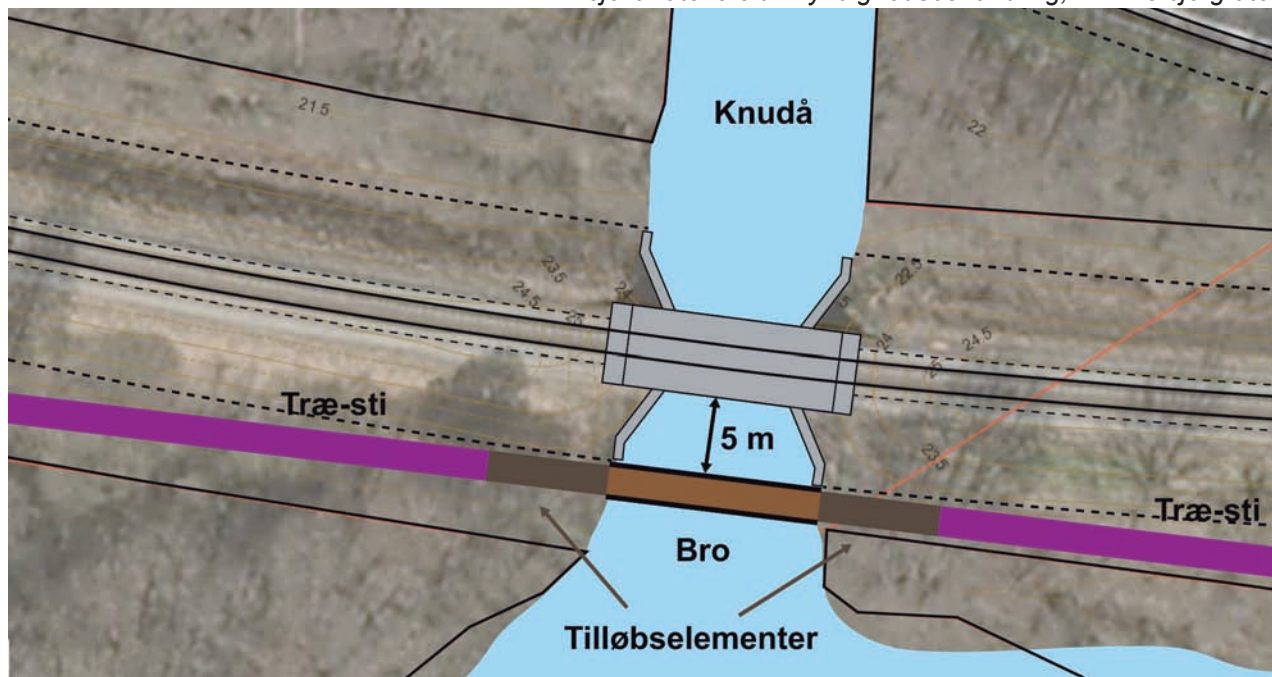
Tovholderen skal sikre, at der er professionalisme i processen og projektbeskrivelsen. Det er vigtigt, at bidragyderne kan have sikkerhed for, at projektet, som de støtter, også er gennemførligt – både projekteringsmæssigt og myndighedsmæssigt og at der rent faktisk er enighed blandt partnerne, så man ikke oplever, at en partner f.eks. anker en myndighedsafgørelse.

Det egentlige projekteringsarbejde og ansøgninger om myndighedsgodkendelse vil normalt først blive iværksat, når projektet er finansieret – og er altså en del af selve projektet. Der er jo ingen grund til

at ulejlige travle myndigheder med myndighedsbehandling af et projekt, som ikke kan gennemføres finansielt. Derfor er det vigtigt, at tovholderen har en vis erfaring, så projektet med "til vished grænsende sandsynlighed" kan udføres. Det indebærer også, at myndighederne får tilsendt en projektbeskrivelse, der kvalitativt og fyldestgørende kan udgøre grundlaget for en myndighedsbehandling.

Det kan dog også forekomme, at en bidragyder vægter hensynet til projektets gennemførlighed så højt, at bidrag betinges af, at myndighedsgodkendelser opnås, inden tilsagn kan foreligge, og i så fald må processen i partnerskabet tilrettelægges herefter.

Projektmateriale til myndighedsbehandling, Himmelbjergruten

Forslag til proces

1. Partnerne mødes indledningsvist, og projekt-mål og partnerskabskredsen afklares og partnerskabet etableres. Her drøftes muligheder og vilkår for partnerskabets arbejde, så alle er enige om forudsætningerne – herunder hvem der udpeges som økonomisk ansvarlig og dermed ansøger på vegne af partnerskabet.
2. Tovholderen indsamler grunddata og inspirationsmateriale, erfarings-budgettal etc. til fremlæggelse for partnerne.
3. Partnerne mødes og udveksler og udvælger idéer til det samlede projekt, og tovholderen udarbejder første udkast til projektbeskrivelse med et overordnet, realistisk budget.
4. Partnerne kommer med bemærkninger til udkast til projektbeskrivelse og budget.
5. Tovholderen udarbejder endelig projektbeskrivelse, der godkendes af partnerne.
6. Kommunens Grønne Råd behandler projektbeskrivelsen, som efter en evt. justering sendes som ansøgning til potentielle tilskudsgivere.
7. Når tilskud er opnået og projektet er finansieret indsendes projektbeskrivelsen til myndighedsbehandling – evt. justeres eller detaljeres projektbeskrivelsen sammen med partnerskabet i forhold til de vilkår, som bidragyderne måtte have stillet til projektet.
8. Partnerskabet samles til projektopstart, når myndighedsgodkendelser foreligger.
9. Partnerskabet indkaldes løbende gennem projektudførelsen efter behov frem mod indvielsen – herunder festlig markering af projektets milepæle – f.eks.: Endelig finansiering, 1. spadestik, indvielse, projektafslutning ...
10. Projektet afrapporteres og der aflægges regnskab. Tilskudmidler anmodes om at blive overført til projektkontoen, som efterfølgende "går i nul" og lukkes.

Myndighedsbehandling

Selvom en myndighed er repræsenteret i et partnerskab er det ikke automatisk en garanti for, at projektet kan opnå myndighedsgodkendelse.

Myndighedsgodkendelse af lokale grønne partnerskaber kan f.eks. omfatte godkendelser i henhold til skovlov, naturbeskyttelseslov, planlov, vandløbslov, vejlov m.v., og en enkelt myndighedsrepræsentant i et grønt partnerskab kan ikke dække alle de emner, som lovgivningen fordrer.

Undervejs i processen med fremstilling af en projektbeskrivelse vil det være en god idé at få foretaget en myndighedsmæssig screening, så partnerskabet ved, hvilke lovmæssige forhold, der bringes i spil ved projektets udførelse og derved evt. kan

tage hensyn til vanskeligt opnåelige tilladelser allerede i udarbejdelsen af projektbeskrivelsen.

Myndighedsbehandling tager tid, og det er vigtigt, at partnerne fra begyndelsen bliver klar over, at et grønt partnerskab ikke kommer foran i bunken af ansøgninger hos myndighederne.

Omvendt er det vigtigt, at myndighederne er skarpe og præcise, for når man som frivillige partnere har brugt tid på at udarbejde en flot projektbeskrivelse – som endda inden indsendelsen til Naturstyrelsen har været igennem kommunens grønne råd – så kan det virke demotiverende, hvis myndighedsbehandlingen bliver unødigt langtrukket, eller at bureaukratiske detaljer udskyder det samlede projekt på ubestemt tid.

Gæster ved Vædebro

Uforudsigelighed er en medspiller

– en gravhøj dukkede frem under udførelsen af det grønne partnerskab ved Møgelhøj i Ejer Bjerge

Værdi af erfaring og viden om proces og produkt/indhold

Det har vist sig, at det at udvikle lokale grønne partnerskaber også er en lærerig proces i sig selv. Det er noget man bliver bedre til efterhånden, så det vil være muligt at tage gode og mindre gode erfaringer med sig fra partnerskab til partnerskab.

Bl.a. har det vist sig, at antallet af møder i hele partnerskabet kan reduceres, når partnerne har tillid til, at tovholderen lytter til partnerne og ved, hvordan processen skal tilrettelægges fra idé over projekt til udførelse. At supplere møderne i partnerskabskredsen med direkte møder med enkelte af partnerne kan være en stor fordel, når det handler om at løse konkrete problemstillinger eller rydde misforståelser af vejen.

Håndtering af og værdien af den frivillige indsats

En frivillig indsats skal ikke sættes i værk med det formål at spare penge. Det er en udbredt misforståelse, at det bliver billigere at udføre et projekt, hvis frivillige overtager de professionelles indsats.

At håndtere frivillige og tilrettelægge en indsats, hvor de frivillige føler, at de reelt gør et stykke arbejde for projektet kræver omhyggelig og professionel planlægning.

Der skal være relevante opgaver at udføre, der skal være redskaber til rådighed og der skal være drikkevarer og fortæring i rimeligt omfang. De frivillige skal introduceres til opgaven, og deres indsats skal forklares, så den frivillige forstår, at man bidrager til og højner det samlede projekts kvalitet.

De bedste resultater ved inddragelse af frivillige opnås ofte, når man blander frivillige og professionelle – de professionelle skal i givet fald evne at vejlede de frivillige og stå for den del af arbejdet, som kræver farlige redskaber etc.

Det er også vigtigt, at de professionelle forklares, at den frivillige indsats ikke er konkurrenceforvridende, og at offentlige opgaver, som evt. forventes at skulle i udbud ikke blot udføres af frivillige for at undgå udbud.

Det er hændt, at også professsionelle er gået ind i partnerskabsprojekter med frivillig arbejdskraft.

Værdien af den frivillige indsats skal opgøres i graden af ejerskab, som de frivillige tager til projektet. Hvis ejerskabet prioriteres højt, så er successen opnået. Projektet her dermed fået en række am-

bassadører, som af sig selv vil bidrage til at passe på de faciliteter og oplevelser, som opbygges – et ejerskab som muligvis kan omsættes i en fremtidig lyst til også at bidrage ved projektets tilsyn og drift.

Erfaringen har vist, at det er vigtigt at frivillige så vidt muligt rekrutteres gennem de frivillige foreningers egne kommunikationsmidler. Der skal fra partnerskabets side være en god kontakt til en talsmand for de frivillige, så budskaber om arbejdsdage og arbejdsopgaver går hurtigt ud til de rette.

Ingen kæde er stærkere end det svageste led, så der er gode erfaringer med brug af veletablerede foreninger og blandede erfaringer med foreninger, hvor medlemskommunikationen ikke er solidt forankret i forvejen. Successen står og falder lidt med foreningens egen evne til at kommunikere med medlemmerne samt talsmandens mulighed for at indgå i det frivillige arbejde.

Naturstyrelsens tømrer vejleder de frivillige fra Gl. Rye Borgerforening om opsætning af borde/bænke-sæt.

StoRYturen – www.storyturen.dk

Partnerskabet holdt sit indledende møde den 15. oktober 2009. Deltagerne i partnerskabet blev hen i processen udvidet flere gange og bestod ved projektets igangsættelse primo 2011 af:

- Naturstyrelsen, Søhøjlandet
- Skanderborg Kommune
- Dansk Orienteringsforbund
- Silkeborg Orienteringsklub
- Kildebjerg Ry A/S
- Friluftsrådets Søhøjlandskreds
- Danmarks Naturfredningsforening
- VisitSkanderborg / OplevSøhøjlandet
- Skanderborg Museum
- Ry Håndværker- og Borgerforening
- Folkeoplysningsudvalget i Skdb. Kommune

I september 2010 offentliggjorde OplevSøhøjlandet projektbeskrivelsen om "StoRYturen – Find

Skanderborg Kommune bidrog med en proffesional indsats ved etablering af Søhøjlandskompasset

vej i Siim". Projektet tog udgangspunkt i, at:

1. Naturstyrelsen Søhøjlandet var i gang med at indrette den nye statsejede skov Siim Skov til friluftsgæsten med bl.a. parkering og hundeskov.
2. Kildebjerg Ry var i gang med at indrette bydelen Kildebjerg med golfbane, stier, information og tre Pulszoner – kaldet Pulsarken – som er aktivitetsområder til borgernes frie benyttelse
3. Dansk Orienteringsforbund ville etablere faste orienteringsløbspoter i det landsdækkende projekt "Find vej" – www.findveji.dk
4. Skanderborg Kommune forventedes på sigt at blive ejer af større grønne friarealer, hvor der bl.a. ligger to store fredede bronzealdergravhøje, som udgør en "port" til Søhøjlandet og et oplagt sted at udføre formidling af arkæologiske udgravninger på Kildebjerg.
5. Natur- og kulturfestivalen RYST på Siimtoften i Ry med masser af aktiviteter og oplevelser.

VisitSkanderborg har lagt mange frivillige timer i fremstilling og speak af tekster, håndtering af markedsføring, indvielse m.v.

Projektets økonomi blev sikret via mange forskellige bidrag: Naturstyrelsen via grønne partnerskabsmidler, Friluftsrådets tips- og lottomidler, Dansk Orienteringsforbund, OplevSøhøjlandet, Kildebjerg Ry A/S, Ry Håndværker og Borgerforening, Skanderborg Kommune og Folkeoplysningsudvalget.

Langt størstedelen af projektet blev meget festligt indviet i oktober 2011, mens resten netop er afsluttet i forbindelse med indvielsen af Pulsarken i august 2012. Så nu er Siim Skov og golfbaneområdet forsynet med faste orienteringsposter, sammenhængende og afmærkede vandre- og løberuter, og de 33 digitale fortællinger rundt om i Ry by, kan nu også høres på både dansk og engelsk via QR-koder og mobilt website.

Finansieringsmuligheder og drift

Lokale grønne partnerskaber finansieres med op til 50 % af Naturstyrelsen – dog maksimalt med 400.000 kr. ekskl. moms pr. projekt. Det vil sige, at der altid skal findes medfinansiering til et grønt partnerskab. Blandt de mest oplagte bidragydere, man kan se sig om efter er:

- Friluftsrådets tips- og lottomidler
- Kommunale midler
- Evt. andre statslige puljer
- Lokale LAG-puljer (EU-midler)
- Lokale sponsorer og erhvervsdrivende
- Private fonde

Dertil kommer den frivillige indsats, som overfor nogle tilskudsgiver kan værdisættes – f.eks. til 100 kr. pr. leveret time. Det gælder dog ikke ordningen om lokale grønne partnerskaber.

Alling Beboerforening tager fat, Himmelbjerggruten

Naturstyrelsens tømrer kan også vejlede de frivillige fra Ejer Bavnehøjs Venner på den privatejede Møgelhøj

Omkring finansieringen vil det være en god idé, hvis kommunen tilbyder sig som økonomi-administrator. Derved kan kommunen bidrage til projektet ved afløftning af moms i forhold til offentlige midler og midler, der sidestilles med offentlige midler – f.eks. tips- og lottomidler. På den måde får partnerskabet mest ud af sine tilskudsmidler.

Omvendt skal man være opmærksom på, at midler fra privat side – f.eks. fra private fonde – måske skal hjemtages inklusive moms. Momsafregningen sker gennem kommunens momsregnskab, hvis kommunen står for økonomi-administrationen.

Hvis kommunen eller en anden offentlig partner ikke tilbyder sig som økonomi-administrator skal partnerskabet være klar over, at mange støtte-midler først udbetales, når projektet er fuldført. Det vil sige, at en kassekredit måske er nødvendig, og at alle tilskud skal hjemtages inklusive moms.

Det er normalt, at bidragydere til projektets økonomi stiller krav om, at projektets drift er afklaret, inden projektet udføres.

Det kan ofte være vanskeligt at indgå bindende aftaler om driften, men der bør ikke udføres projekter, hvis ikke driften er sikret på mindst det niveau, som bidragyderne stiller krav om (for grønne partnerskabsmidler fra Naturstyrelsen er det normalt min. 5 år).

Fremfor at ansøge kommunen om anlægsmidler, kan det være mere fordelagtigt for projektet, hvis kommunen vil stå som back-up på driften af projektet. Hermed menes, at kommunen garanterer, at projektets driftes af kommunen i den udstrækning, at frivillige ikke kan gøre dette.

Naturstyrelsen er på samme måde back-up for driften på Naturstyrelsens arealer.

Afrapportering

Afrapporteringen af projektet skal sikre, at partnerskabet og den regnskabsansvarlige får dokumenteret, at projektet er udført i overensstemmelse med projektbeskrivelsen og de tildelte støttemidler. Forskellige bidragsydere stiller meget forskellige krav til afrapporteringen – herunder specifikke krav til dokumentering af, at vilkår for støtten er overholdt. Visse bidragsydere forlanger også, at afrapportering sker på særlige skemaer.

En samlet afrapportering, der kan tilgodese samtlige tilskudsgivere er svær at lave, men det er alligevel rimeligt, at der foreligger et samlet dokument, der beskriver:

- Partnerskabets etablering
- Projektets tilblivelse og udvikling undervejs
- Budgettet
- Sikring af økonomien – bidragsyderne
- Redegørelser for evt. afvigelser fra ansøgningen – herunder nyttilkomne dele
- Det endelige regnskab

Frivillige fra Ry Cycle Club råder ikke kun over trædecykler, Himmelbjerggruten

Grønne partnerskab er en fest

Når partnerskabstanken i så høj grad, som det er tilfældet, er bygget op på frivillighed, så skal det være sjovt at deltage i udviklingen og i udførelsen af partnerskabet. Derfor er det vigtigt at holde fester i forløbet, hvor de frivillige får mulighed for at være til stede. Det kan være:

- Fejring af, at økonomien kom på plads
- Igangsætningsfest – 1. spadestik
- Indvielse, når hovedparten af projektet er udført
- Afslutningsfest, når hele projektet er afsluttet og afrapporteret

Et ekstra gode ved mange festligheder undervejs er muligheden for en officiel markering af og synliggørelse af projektet. Så hvis pressen også inviteres, er det muligt at få budskabet og værdierne i lokale grønne partnerskaber markedsført i lokale medier.

Indvielse ved udvalgsformand Claus Leick bistået af turistchef Marianne Purup, Vestermølle

Fra indvielsen af StoRYturen – tale ved direktør Jens Mastrup Kildebjerg Ry A/S

Inddragelse af børn og unge

Det er en stor udfordring at engagere børn og unge i lokale grønne partnerskaber, men i forbindelse med workshops eller praktiske opgaver har det vist sig, at børnene har et meget stort engagement og er meget idérige – men lange møder med mange voksne er nok lidt for kedeligt.

Der har været afholdt workshops med børn fra skoler og idrætsklubber i Ry ved det grønne partnerskab om Sdr. Ege Strand og om et kommende legeunivers på Himmelbjerget, hvor Skanderborg Kommunes Fælles Elevråd har deltaget – i begge tilfælde med stor iver og masser af konkrete forslag og ønsker.

Workshop om indretning af Sdr. Ege Strand ved Ry – børn fra skoler og idrætsklubber

Mølleskolens 8. D husstandsomdeler folderen om StoRYturen og tjener lidt til lejrskolen

Hvorfor kan lokalpolitikere også godt lide formen?

Lokale grønne partnerskaber er normalt positive projekter, som løfter et lokalområde. Politikere er idag optaget af det gode medborgerskab med en høj grad af frivillig involvering, og derfor er lokale grønne partnerskaber gode eksempelprojekter, som har politisk bevågenhed.

Det er derfor også vigtigt, at lokale politikere løbende orienteres om grønne partnerskaber og får mulighed for at deltage i festlighederne og måske endda også mulighed for at levere en frivillig indsats på arbejdsdagene – eller blot hilse på de frivillige.

Borgmester Jørgen Gaarde, Skanderborg Kommune

Handicaprampe til Vædebro – visse opgaver skal udføres professionelt

Hvad dur ikke som et lokalt grønt partnerskab?

Der kan være store fordele forbundet med selv at iværksætte projekter, for det er ofte besværligt og langsomt at gennemføre de processer, der skal til for at opnå et godt resultat via et grønt partnerskab – og der vil også være en risiko for, at partnerskabet ikke når sine mål.

Hvis f.eks. en myndighed vil etablere faciliteter og selv stå for planlægning, design og finansiering, så er det ikke relevant bredt at invitere frivillige partnere ind omkring bordet, som om projektet var et grønt partnerskab.

Hvis en projektudvikler ikke reelt er interesseret i at indgå kompromisser, så er lokale grønne partnerskaber ikke en god arbejdsmetode.

Går man ind i et lokalt grønt partnerskab, skal man være klar til at afgive indflydelse og/eller midler.

Vælger f.eks. en myndighed selv at udføre et projekt, får man ikke det lokale ejerskab med i købet, hvilket er en af de absolut største fordele ved lokale grønne partnerskaber.

Himmelbjergruten – sti nord om søerne mellem Ry og Silkeborg

Projektets partnere er:

- Alling Beboerforening
- Kløverbyernes Lokalråd
- Sejs-Svejbæk Lokalråd
- Ry Cycle Club
- Lodsejere ved Marimunde
- Brugsforeningen Tryg i Ry
- VisitSkanderborg / Oplev Søhøjlandet
- Skyttehusets Camping
- Danmarks Naturfredningsforening
- Friluftsrådets Søhøjlandskreds
- Banedanmark
- Silkeborg Kommune
- Skanderborg Kommune
- Naturstyrelsen Søhøjlandet

Projektets formål er at etablere en ca. 24 km lang, afmærket vandrerute mellem Ry og Silkeborg stationer nord om søbåndet, der gennemløbes af Gudenåen.

Stien vil gå gennem et natur- og kulturhistorisk varieret og spændende landskab med indsigter til Himmelbjerget syd for søerne. Stien vil gennemløbe flere fredede arealer, private og offentlige arealer.

Til stien knyttes en række faciliteter til opkvalificering af friluftslivets muligheder for at opleve fugle, overnatte i naturen og indhøste viden.

Stien vil øge tilgængeligheden til naturen – bl.a. ved kobling med togforbindelsen Ry-Silkeborg og en færge over søerne til stinettene syd for søerne samt etablering af en stibro ved Marimunde, hvor publikum ikke har adgang i dag.

Bro-elementer ad søvejen

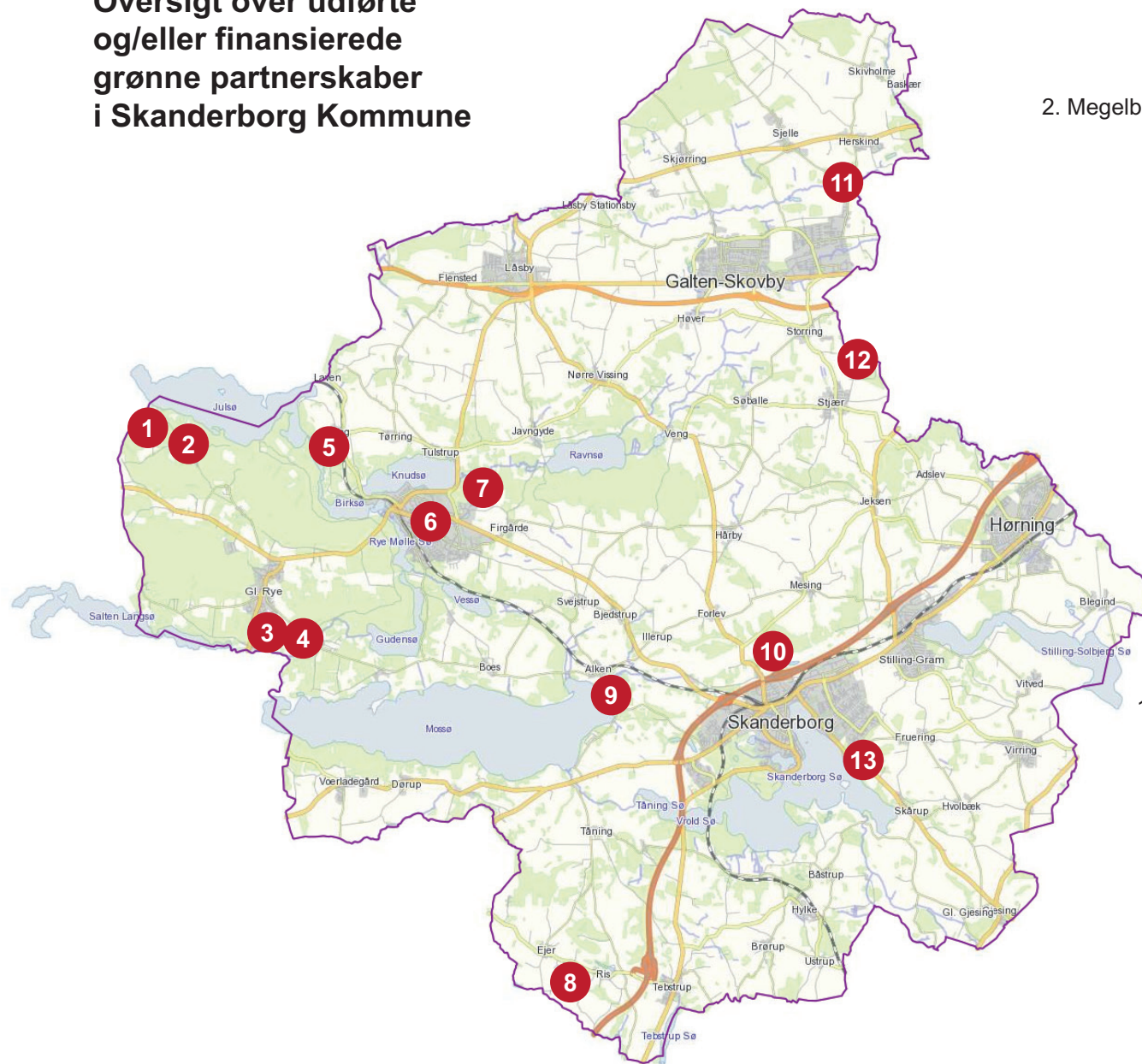
Frivillige fra Alling Beboerforening laver afskærmning for nabo til projektet

Fase 1 fra Ry til Alling og Laven er under udførelse. Banedanmark har velvilligt lagt areal til stien, som kommer til at gå nedenfor bane-dæmningen fra Skimminghøj til Birkhede. Alling Beboerforening, Ry Cycle Club, Ry Volleyklub og Fiskeriforeningen Gudenaa har indtil videre lagt frivillige kræfter i projektet ved etablering af tracé til stien og udsejling af broelementer for broentreprenøren. Når projektet videreføres vil flere frivillige partnere gå ind i projektet med arbejdskraft.

I alt er der skaffet ca. 3 mio. kr. til projektet, som er et grønt partnerskab. Midlerne kommer fra Nordeafonden, Brugsforeningen Tryg, Friluftsrådet, Naturstyrelsen og Skanderborg og Silkeborg kommuner.

Oversigt over udførte og/eller finansierede grønne partnerskaber i Skanderborg Kommune

Projekter

1. Synlighed og tilgængelighed på FDF Sletten
2. Megelbanestien på Himmelbjergegnens Natur- og Idræts efterskole
3. Grillhytte ved Kallehave
4. Kano- og kajak-isætningssted ved Emborg Bro
5. Himmelbjerg-ruten - sti mellem Ry og Silkeborg
6. StoRYturen - digital formidling i Ry
7. Grillhytte i Siim Skov
8. Sheltere på Møgelhøj
9. Indretning af offentligt opholdsområde ved Vædebro
10. Adgang til Offermosen i Illerup Ådal samt Tingdalen
11. Adgang til og faciliteter i Lyngbygaards Ådal
12. Fugletårn ved Tåstrup Sø
13. Restaurering af Sønderbæk og adgang ved Vestermølle

Finansiering

Samlede udgifter: 7,8 mio. kr. ekskl. moms

Staten, 32 %
 Kommunale midler, 18 %
 Friluftsrådet, 12 %
 Private fonde, 32 %
 Virksomheder, lodsejere og interesseorganisationer, 6 %

Samlet frivillig indsats 3.360 timer

Fra Kulturring Østjyllands event "find en kunstner" som fandt sted i rammerne fra det grønne partnerskab ved Vædebro

”De grønne partnerskaber sætter sig mange værdifulde spor rundt om i vores naturskønne kommune.

Partnerskaberne baner vejen for nye oplevelser og ny tilgængelighed og sørger for, at vi får den gode historie med.

De mange frivillige, som er med til at skabe de nye faciliteter, bidrager med tid og energi, og når snoren er klippet, tager de naturligt ejerskab til stien, shelteren, broen eller den grønne oase.

Begejstringen, fejringerne og den daglige brug er vi alle sammen en del af”

Borgmester Jørgen Gaarde, Skanderborg Kommune